

Лукашенко А.А., доцент кафедри
управління та роботи з персоналом
НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент, підполковник поліції

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Проблематика інновацій не є новою в юридичній науці. Однак сьогодні потреба у проведенні наукових досліджень, спрямованих на практичну складову реалізації реформи вищої освіти України у підготовці майбутніх фахівців в євроінтеграційному процесі є однією з пріоритетних. В умовах підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованої Україною від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII (стаття 431), реалізації Рамкової програми ЄС «Горизонт 2020» одним з актуальних питань її імплементації у сфері вищої освіти постало реалізація інноваційної складової в системі вітчизняної вищої освіти, і перш за все це оновлення галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, відповідно до Національної рамки кваліфікацій, стандартів вищої освіти з урахуванням пропозицій галузевих державних органів (до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади) і галузевих об'єднань організацій роботодавців за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Державна інноваційна політика у сфері вищої освіти здійснюється у тому числі і через реалізацію чинного Закону України «Про вищу освіту», метою створення якого є підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного

розвитку країни з наданням права користуватися у цьому напрямі академічною свободою (п.3. ст.1) з обов'язковим проведенням інноваційної діяльності (п.7. ст.1) та її державної підтримки (п.3. п.п.7. ст.3), особливо на другому магістерському та третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти (п.1. ст. 5) відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій та в узгодженні із Законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 року № 848-VIII, «Про освіту» від 23 травня 1991 року № 1060-XII.

Досить неоднозначно пояснюють термін «інновація» у науковому колі. Більшість довідкових джерел під інновацією (від латинського *innovātiō* – оновлення, зміна) розуміють ідею, новітній продукт; технології; нововведення; новітню зміну чи винахід, результат. Причому інновацією вважається завершення такого процесу її створення, де є вже новий продукт, метод або інше. Найбільш поширеними є такі точки зору: в одному випадку інновація представляє собою результат творчого процесу у вигляді нової продукції, технології, методу; в другому – процес введення нових виробів, елементів, підходів, принципів замість тих, що існують. Вітчизняна наука у цьому напрямі охоплена науковими розвідками Науково-дослідного інституту інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України, діяльністю спеціалізованих вчених рад у різних сферах науки і техніки, розробки яких постійно використовують Уряд, адміністрація Президента України, Рада національної безпеки та оборони, Національний банк, а також законотворчою діяльністю Верховної Ради України. На законодавчому рівні (Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV, ст. 1) під інновацією розуміють новостворені (застосовані) і (або)

вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Використання та комерціалізація ж результатів наукових досліджень та розробок з випуском на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг називається інноваційною діяльністю (Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV, ст. 1) з комплексом у своєму складі наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів. З метою концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 р. передбачено механізми їх реалізації з подальшим регулюванням інноваційної діяльності низкою нормативно-правових актів різної юридичної сили – від законів до локальних нормативно-правових актів. Таким чином, досить широке або вузьке значення має інновація у юридичній науці: від технології до конкретного методу, засобу, продукту тощо або як теорія у поєднанні з правозастосовною практикою.

Виходячи з аналізу чинних нормативно-правових актів у сфері вищої освіти України, зазначимо її пріоритетні напрями інноваційної складової у сфері вищої освіти, як можна згрупувати як:

стратегічні пріоритетні напрями: Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності технологічних парків» (реєстр. № 2216а від 01 липня 2015 р.) від 18 лютого 2016 р. № 1018-VIII; забезпечення якості вищої освіти, що передбачає формування наукової компоненти освіти шляхом опанування інноваційно-інформаційними

технологіями і науково-дослідницькими видами діяльності, розробки критеріїв посадової промоції та інше відповідно до вимог Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. В Україні існує потреба формування внутрішніх систем моніторингу якості вищої освіти згідно зі «Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» ENQA. На стадії законопроекування знаходяться питання внесення змін щодо статусу керівника вищого навчального закладу та процедури його обрання – реєстр. № 1151 та № 2603. Разом з тим існують протиріччя між нормами чинного Закону України «Про вищу освіту» у п.1 ст. 42, де кандидат на посаду керівника вищого навчального закладу повинен мати вчене звання та науковий ступінь і стаж роботи на посадах науково-педагогічних працівників не менш як 10 років, та редакцією проекту Закону України «Про освіту» № 3491-Д від 30 травня 2016 р. у ст. 26 щодо вимог призначення керівника закладу освіти з числа претендентів, які мають вищу освіту. Зважаючи на те, що вища освіта України (ст.5 Рівні та ступені вищої освіти) починається з освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра на базі повної загальної середньої освіти, то відповідно слід врахувати кваліфікаційні вимоги до посади та наявність досвіду або стажу роботи. Тому пропонуємо уточнити, яку саме повинен мати керівник закладу освіти вищу освіту і чи достатньо йому мати молодшого бакалавра для призначення на посаду керівника закладу освіти. Вважаємо, що другий (магістерський) рівень вищої освіти надає відповідну підготовку щодо інноваційної та управлінської складової у змісті освіти майбутнього керівника закладу освіти, а тому варто уточнити саме рівень вищої освіти керівника. Крім того, з метою уточнення нормативного тексту та узгодження з нормами Закону України «Про вищу освіту» щодо значення термінів

«представники» та «працівники» відповідно до єдності термінології згідно з Класифікатором професій ДК 003:2010 (Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 липня 2010 року N 327), у тексті якого використовується термін «працівників», пропонуємо додати до тексту ст. 18 проекту Закону України «Про освіту» термін «працівників», тому що представники не завжди можуть бути працівниками відповідної галузі. Також у законопроектній роботі знаходяться питання належного забезпечення права на вищу освіту – реєстр. № 2101a та № 2335, уточнення статусу коледжів – реєстр. № 3053, упорядкування питання виготовлення документів про вищу освіту – реєстр. № 4938, до ст. 44 – реєстр. за № 5023 та ст. 62 Закону України «Про вищу освіту» (справедливе стипендіальне забезпечення – реєстр. за № 5612; визначення частки студентів, які мають право на отримання академічної стипендії – реєстр. за № 6092);

середньострокові пріоритетні напрями: у процесі обговорення залишаються питання порядку та розробки критеріїв щодо надання вищому навчальному закладу статусу національного, підтвердження та позбавлення цього статусу (проект Постанови Кабінету Міністрів України); атестації осіб, які здобувають ступінь магістра, у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями (Міністерство освіти і науки України та вищі навчальні заклади).

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку вбачаються у необхідності удосконалення законопроектної роботи щодо інноваційної складової у сфері вищої освіти з подальшим приведенням нормативно-правових актів в узгодження запропонованих змін.